

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA

12 päivänä joulukuuta 2024¹

Asia C-414/23

**Metsä Fibre Oy,
jossa asian käsittelyyn osallistuu
Energiavirasto**

(Ennakkoratkaisupyyntö – Helsingin hallinto-oikeus (Suomi))

Ennakkoratkaisupyyntö – Kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmä – Unionin rekisteri – Asetus (EU) N:o 389/2013 – Päästöoikeuksien takaisin saamisen kirjaaminen unionin rekisteriin – Unionin tuomioistuimen myöhemmin pätemättömäksi toteamaan säännökseen perustuva takaisin saaminen – Palautettuja päästöoikeuksia on mahdotonta saada takaisin

1. Direktiivin 2003/87/EY² mukaisesti yrityksille, jotka harjoittavat toimintaa tietyillä laitoksilla, jaetaan kasvihuonekaasujen päästöoikeuksia.³ Kunkin yrityksen on palautettava vuosittain mitätöitäväksi sille jaetuista päästöoikeuksista määrä, joka vastaa yrityksen laitoksella sijaitsevista lähteistä ilmakehään edellisenä vuonna päästettyjä kasvihuonekaasujen kokonaispäästöjä.

2. Komissio antoi direktiivin 2003/87 mukaisesti sen täydentämiseksi asetuksen (EU) N:o 601/2012.⁴ Asetuksessa säädettiin, että palautusvelvollisuus käsitti kalkinpolttolaitoksesta peräisin olevia hiilidioksidipäästöjä vastaavat päästöoikeudet, vaikka hiilidioksidi olisi siirretty toiseen laitokseen saostetun kalsiumkarbonaatin (PCC) valmistusta varten.

3. Yritys,⁵ jonka kotipaikka on Suomessa ja joka harjoittaa toimintaa päästöoikeuksia saaneessa laitoksessa, oli noudattanut vuosina 2013–2017 direktiivissä 2003/87 säädettyä ja asetuksella N:o 601/2012 täydennettyä järjestelmää. Tämän järjestelmän mukaisesti se oli sisällyttänyt kyseisestä laitoksesta peräisin olleita päästöjä vastaan neet päästöoikeudet vuosittain mitätöitäviksi palauttamiinsa päästöoikeuksiin.

¹ Alkuperäinen kieli: espanja.

² Kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta yhteisössä ja neuvoston direktiivin 96/61/EY muuttamisesta 13.10.2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EUVL 2003, L 275, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna 23.4.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/29/EY (EUVL 2009, L 140, s. 63).

³ ”Päästöoikeudella” tarkoitetaan oikeutta päästää ympäristöön yhtä hiilidioksiditonnia vastaava määrä tietyinä ajanjaksona.

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2003/87/EY tarkoitetusta kasvihuonekaasupäästöjen tarkkailusta ja raportoinnista 21.6.2012 annettu komission asetus (EUVL 2012, L 181, s. 30).

⁵ Yrityksen nimi on Metsä Fibre Oy, ja sen laitoksen nimi on Metsä Fibre Äänekoski (jäljempänä Äänekosken laitos).

4. Unionin tuomioistuin⁶ totesi vuonna 2017, että ”asetuksen – – N:o 601/2012 49 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen ja sen liitteessä IV olevan 10 kohdan B kohdan säännökset ovat pätemättömiä siltä osin kuin niissä sisällytetään järjestelmällisesti kalkinpolttolaitosten päästöihin hiilidioksidi (CO₂), joka siirretään toiseen laitokseen saostetun kalsiumkarbonaatin tuotantoa varten, riippumatta siitä, päästetäänkö tämä hiilidioksidi ilmakehään vai ei”.

5. Nyt käsiteltävän ennakkoratkaisupyyntöön taustalla olevassa asiassa on kyse juuri siitä, mitä seurauksia tästä pätemättömäksi toteamisesta aiheutuu.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin oikeus

1. Direktiivi 2003/87

6. Direktiivin 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Soveltaisala”, säädetään, että tätä direktiiviä sovelletaan liitteessä I luetelluista toiminnoista aiheutuviin päästöihin ja liitteessä II lueteltuihin kasvihuonekaasuihin.

7. Direktiivin 12 artiklan (”Päästöoikeuksien siirto, palautus ja mitätöiminen”) 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kunkin laitoksen toiminnanharjoittaja palauttaa joka vuosi 30 päivään huhtikuuta mennessä kyseisestä laitoksesta edellisenä kalenterivuonna aiheutuneita ja 15 artiklan mukaisesti todennettuja kokonaispäästöjä vastaavan määrän päästöoikeuksia ja että nämä päästöoikeudet mitätöidään sen jälkeen.”

8. Direktiivin 19 artiklassa (”Rekisterit”) säädetään seuraavaa:

”1. Päästöoikeudet, jotka myönnetään 1 päivästä tammikuuta 2012 alkaen, merkitään yhteisön rekisteriin sellaisten prosessien suorittamiseksi, jotka liittyvät jäsenvaltioissa avattujen päästöoikeustilien ylläpitoon sekä 3 kohdassa tarkoitetun komission asetuksen mukaiseen päästöoikeuksien jakamiseen, palauttamiseen ja mitätöimiseen.

– –

3. Tämän direktiivin täytäntöönpanemiseksi komissio antaa – – asetuksen standardoidusta ja suojatusta rekisterijärjestelmästä. Rekisterit koostuvat standardoiduista sähköisistä tietokannoista, joiden yhteisten tietojen avulla voidaan seurata päästöoikeuksien myöntämistä, hallussapitoa, siirtämistä ja mitätöimistä, taata yleisölle oikeus tutustua tietoihin ja luottamuksellisuus tarvittaessa sekä varmistaa, että siirrot eivät ole Kioton pöytäkirjasta johtuvien velvoitteiden vastaisia. – –

– –”

⁶ Tuomio 19.1.2017, Schaefer Kalk (C-460/15, EU:C:2017:29; jäljempänä tuomio Schaefer Kalk).

2. Asetus (EU) N:o 389/2013⁷

9. Asetuksen johdanto-osan kahdeksannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Koska päästöoikeudet ja Kioton yksiköt ovat olemassa ainoastaan aineettomassa muodossa ja ne ovat korvattavissa, niiden omistusoikeus perustuu niiden olemassaoloon sillä unionin rekisterin tilillä, jolla niitä pidetään. Lisäksi jotta voidaan vähentää riskejä, jotka liittyvät rekisteriin merkittyjen tapahtumien peruuttamiseen ja peruutuksesta järjestelmälle tai markkinoille mahdollisesti aiheutuviin häiriöihin, on tarpeen varmistaa, että päästöoikeudet ja Kioton yksiköt ovat täysin korvattavissa. Tapahtumia ei erityisesti voida peruuttaa tai purkaa rekisterin säännöissä asetetun määräajan jälkeen muutoin kuin rekisterin säännöksissä on määritetty. Minkään tässä asetuksessa ei tulisi estää tilinomistajaa tai kolmatta osapuolta käyttämästä kaikkia lakiin perustuvia oikeuksiaan tai esittämästä lakiin perustuvia vaateita jonkin tapahtuman seurauksena järjestelmään tulleen tapahtuman takaisinsaamiseksi tai palauttamiseksi esimerkiksi silloin, kun on kyse petoksesta tai teknisestä virheestä edellyttäen, että tämä ei johda tapahtuman peruuttamiseen tai purkamiseen. Lisäksi olisi suojeltava päästöoikeuden tai Kioton yksikön hankkimista vilpittömässä mielessä.”

10. Asetuksen 40 artiklassa (”Päästöoikeuksien luonne ja toimien lopullisuus”) säädetään seuraavaa:

”1. Päästöoikeus tai Kioton yksikkö ovat luonteeltaan aineettomia ja korvattavissa olevia paljoustavaroita, jotka ovat kaupattavissa markkinoilla.

2. Päästöoikeuksien ja Kioton yksiköiden aineeton luonne tarkoittaa sitä, että päästöoikeuden tai Kioton yksikön kirjaamista unionin rekisteriin pidetään lähtökohtaisesti riittävänä todisteena päästöoikeuden tai Kioton yksikön omistusoikeudesta ja mistä tahansa muusta seikasta, joka tämän asetuksen perusteella on kirjattava tai voidaan kirjata unionin rekisteriin.

3. Päästöoikeuksien ja Kioton yksiköiden korvattavuus tarkoittaa sitä, että kansalliseen lainsäädäntöön mahdollisesti perustuvia velvoitteita päästöoikeuden tai Kioton yksikön takaisinsaamiseksi tai palauttamiseksi sovelletaan päästöoikeuteen tai Kioton yksikköön ainoastaan lajin ja määrän osalta.

Jollei tämän asetuksen 70 artiklasta ja 103 artiklassa tarkoitetusta asetuksen täsmäytysprosessista muuta johdu, tapahtumasta tulee lopullinen ja peruuttamaton, kun se saatetaan loppuun 104 artiklan mukaisesti. Rajoittamatta kansallisessa lainsäädännössä olevaa säännöstä tai kansalliseen lainsäädäntöön perustuvaa muutoksenhakuoikeutta, joka voi johtaa vaatimukseen tai määräykseen suorittaa uusi tapahtuma unionin rekisterissä, mikään laki, asetukset, määräys tai käytäntö sopimusten tai tapahtumien purkamisesta ei johda rekisterissä sellaisen tapahtuman purkautumiseen, josta on tämän asetuksen mukaan tullut lopullinen ja peruuttamaton.

Tilinomistajaa tai kolmatta osapuolta ei tule estää käyttämästä unionin rekisterissä lopulliseksi tulleen tapahtuman osalta kaikkia lakiin perustuvia oikeuksiaan tai esittämästä lakiin perustuvia vaateita jonkin tapahtuman seurauksena, mukaan luettuina takaisinsaaminen, palauttaminen tai vahingonkorvaukset, esimerkiksi silloin, kun on kyse petoksesta tai teknisestä virheestä

⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/87/EY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston päätösten N:o 280/2004/EY ja N:o 406/2009/EY mukaisen unionin rekisterin perustamisesta ja komission asetusten (EU) N:o 920/2010 ja (EU) N:o 1193/2011 kumoamisesta 2.5.2013 annettu komission asetukset (EUVL 2013, L 122, s. 1).

edellyttäen, että tämä ei johda tapahtuman mitätöimiseen, peruuttamiseen tai purkamiseen unionin rekisterissä.

4. Päästöoikeuden tai Kioton yksikön ostajan ja haltijan, joka toimii vilpittömässä mielessä, on saatava päästöoikeuden tai Kioton yksikön omistusoikeus luovuttajan omistusoikeutta mahdollisesti rasittavista virheistä riippumatta.”

11. Asetuksen 70 artiklassa (”Virheellisesti käynnistettyjen loppuunsaatettujen prosessien peruuttaminen”) säädetään seuraavaa:

”1. Jos tilinomistaja tai tiliomistajan puolesta toimiva kansallinen valvoja on tahattomasti tai virheellisesti käynnistänyt jonkin 2 kohdassa tarkoitetuista tapahtumista, tilinomistaja voi pyytää kirjallisesti oman tilinsä valvojalta loppuunsaatetun tapahtuman peruuttamista. Pyynnön tulee olla peruutettavan tapahtuman käynnistämiseen oikeutetun tilinomistajan valtuutetun edustajan tai valtuutettujen edustajien allekirjoittama ja se on postitettava viiden työpäivän kuluessa prosessin loppuunsaattamisesta. Pyynnössä on ilmoitettava, että tapahtuma aloitettiin virheellisesti tai tahattomasti.

2. Tilinomistajat voivat pyytää seuraavien tapahtumien peruuttamista:

- a) päästöoikeuksien palautus;
- b) päästöoikeuksien mitätöinti;
- c) kansainvälisten hyvitysten vaihto.

3. Jos tilin valvoja toteaa, että pyyntö täyttää 1 kohdan mukaiset vaatimukset, ja on samaa mieltä pyynnöstä, se voi pyytää tapahtuman peruuttamista unionin rekisterissä.

4. Jos kansallinen valvoja on tahattomasti tai virheellisesti käynnistänyt jonkin 5 kohdassa tarkoitetuista tapahtumista, se voi pyytää kirjallisesti keskusvalvojaa peruuttamaan loppuunsaatetun tapahtuman. Pyynnössä on ilmoitettava, että tapahtuma aloitettiin virheellisesti tai tahattomasti.

5. Kansalliset valvojat voivat pyytää seuraavien tapahtumien peruuttamista:

- a) yleisten päästöoikeuksien jakaminen;
- b) ilmailun päästöoikeuksien jakaminen.

6. Keskusvalvojan on varmistettava, että unionin rekisteri hyväksyy 1 ja 4 kohdan mukaisesti tehdyn peruuttamista koskevan pyynnön, jättäytää yksiköt, jotka on tarkoitus siirtää peruuttamisen johdosta, ja toimittaa pyynnön keskusvalvojalle, mikäli seuraavat edellytykset täyttyvät:

- a) päästöoikeuksien palauttamista tai mitätöintiä koskeva tapahtuma, joka peruutetaan, saatettiin loppuun enintään 30 työpäivää ennen tilin valvojan 3 kohdan mukaisesti tekemää pyyntöä;
- b) yksikään toiminnanharjoittaja ei peruuttamisen seurauksena joudu asemaan, jossa sen katsottaisiin jättäneen edellistä vuotta koskeneita velvoitteitansa täyttämättä;

- c) peruutettavan tapahtuman kohdetilillä on edelleen tarvittava määrä sen tyyppisiä yksiköitä, joista oli kyse peruutettavassa tapahtumassa;
 - d) yleisten päästöoikeuksien peruutettava jako on suoritettu laitoksen päästöluvan voimassaolon päätyttyä.
7. Keskusvalvojan on varmistettava, että unionin rekisteri suorittaa peruutuksen samaan yksikkötyyppiin kuuluvien yksiköiden osalta, jotka ovat peruutettavan tapahtuman kohdetilillä.”

B Kansallinen oikeus. Päästökauppalaki⁸

12. Päästökauppalain 46 §:n 1 momentin mukaan päästökauppaviranomainen toimii direktiivin 2003/87 19 artiklassa tarkoitetun rekisterin kansallisista toiminnoista vastaavana rekisterinpitäjänä sen varmistamiseksi, että päästöoikeuksien vuosittaisesta kirjaamisesta, hallussapidosta, siirtämisestä ja mitätöinnistä pidetään tarkkaa tilinpitoa. Kyseisen pykälän 3 momentin mukaan rekisterin perustamisen ja ylläpidon sekä rekisterin toimintojen osalta noudatetaan asetusta N:o 389/2013.

13. Päästökauppalain 48 §:n mukaisesti päästöoikeuksien vuosittaisen kirjaamisen sekä päästöoikeuksien ja hankeyksikön hallussapidon, siirtämisen ja mitätöinnin kirjaamisesta rekisteriin sekä yleisön oikeudesta tutustua rekisterissä oleviin tietoihin ja tietojen salassa pidosta säädetään asetuksessa N:o 389/2013.

II Tosiseikat, pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

14. Metsä Fibre palautti vuosina 2013–2017 sille Äänekosken laitoksen osalta jaettuja päästöoikeuksia mitätöitäviksi.

15. Energiavirasto (Suomi) korjasi 26.4.2022 Äänekosken laitoksen hiilidioksidipäästöjen kokonaismääriä vuosilta 2013–2017.

16. Uudelleenarviointi tehtiin, koska Energiavirasto katsoi, että tuomion Schaefer Kalk perusteella Äänekosken laitoksen vuotuiset päästöt oli ilmoitettu kyseisinä vuosina liian suurina eivätkä ne siten olleet asetuksen N:o 601/2012 mukaisia. Energiavirasto korjasi siis vuotuisia päästöjä pienemmiksi, jolloin Äänekosken laitoksen velvoitetilin saldosta tuli positiivinen.⁹

17. Energiavirasto katsoi kuitenkin, ettei Metsä Fibren liikaa palauttamia päästöoikeuksia vastaavaa määrää voitu siirtää takaisin laitoksen tilille. Sen mukaan tämän estivät asetuksen N:o 389/2013 70 artiklassa sekä päätöksissä N:o 280/2004/EY¹⁰ ja N:o 406/2009/EY¹¹ virheellisesti toteutetun rekisteritapahtuman peruuttamiselle säädetyt aikarajat.

⁸ Päästökauppalaki (311/2011), annettu 8.4.2011.

⁹ Energiaviraston mukaan Metsä Fibre oli palauttanut unionin rekisteriin liikaa yhteensä 115 312 kappaletta päästöoikeuksia.

¹⁰ Järjestelmästä yhteisön kasvihuonekaasupäästöjen seuraamiseksi ja Kioton pöytäkirjan täytäntöönpanemiseksi 11.2.2004 tehty Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös (EUVL 2004, L 49, s. 1).

¹¹ Jäsenvaltioiden pyrkimyksistä vähentää kasvihuonekaasupäästöjään yhteisön kasvihuonekaasupäästöjen vähentämissoitumusten täyttämiseksi vuoteen 2020 mennessä 23.4.2009 tehty Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös (EUVL 2009, L 140, s. 136).

18. Energiaviraston mukaan asetuksessa N:o 389/2013 ei säännellä tilannetta, jossa päästöoikeuksien palautus perustuu myöhemmin pätemättömiksi todettuihin säännöksiin. Siinä ei tunneta myöskään mahdollisuutta siirtää Metsä Fibren yhden laitoksen velvoitetilin positiivista velvoitetilannetta kuvaavaa lukua Metsä Fibren toisen laitoksen velvoitetilille.

19. Metsä Fibre valitti Energiaviraston päätöksestä Helsingin hallinto-oikeuteen (Suomi). Valituksessaan se

- väittää, että laitoksen päästöt on korjattu vuosien 2013–2017 osalta ainoastaan laitoksen velvoitetilannetta kuvaavaan saldoon unionin rekisterissä, mutta Energiavirasto ei ole siirtänyt korjausta vastaavien päästöoikeuksien yhteenlaskettua määrää takaisin kyseisen laitoksen tilille
- vaatii Energiaviraston päätöksen kumoamista, jotta Metsä Fibre ”saa virheellisesti palautetut päästöoikeudet takaisin Äänekosken laitoksen tilille ja voi määrätä niistä vapaasti”.¹²

20. Tässä tilanteessa Helsingin hallinto-oikeus esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat Metsä Fibren ja Energiaviraston ehdottamat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Ovatko [asetuksen N:o 389/2013] 70 ja 40 artiklojen säännökset tapahtumien peruuttamisen aikarajoista sekä tapahtumien lopullisuudesta ja peruuttamattomuudesta pätemättömiä, kun otetaan huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan 17 artiklan mukainen omaisuudensuoja ja muut perusoikeuskirjan suojaamat oikeudet, jos mainitut säännökset estävät päästöoikeuksien palauttamisen takaisin Metsä Fibre Oy:n omistukseen tilanteessa, jossa päästöoikeuksien liiallinen palauttaminen unionin rekisteriin on johtunut Schaefer Kalk -tuomiossa pätemättömäksi katsottujen säännösten noudattamisesta, eikä yhtiö voi hyödyntää positiivista velvoitetilannetta kuvaavaa lukua Äänekosken laitoksen nykyisen vähäpäästöisyyden vuoksi?
- 2) Jos vastaus kysymykseen 1 on kielteinen, onko [asetuksen N:o 389/2013] 70 ja 40 artiklojen kysymyksessä 1 tarkoitettuja säännöksiä lainkaan sovellettava tilanteessa, jossa päästöoikeuksien liiallinen palauttaminen unionin rekisteriin on johtunut Schaefer Kalk -tuomiossa pätemättömäksi katsottujen säännösten noudattamisesta, eikä tilinomistajan tai tilinomistajan puolesta toimivan kansallisen valvojan tahattomasti tai virheellisesti käynnistämästä tapahtumasta?
- 3) Jos vastaus kysymykseen 1 on kielteinen ja kysymykseen 2 myönteinen, onko jotain muuta unionin oikeuden mahdollistamaa tapaa, jolla Metsä Fibre Oy voidaan saattaa päästöoikeuksien hyödyntämisen osalta siihen tilanteeseen, jossa se olisi, jos Schaefer Kalk -tuomiossa pätemättömäksi katsottuja säännöksiä ei olisi ollut olemassa eikä yhtiö olisi siitä syystä palauttanut päästöoikeuksia liikaa?”

III Asian käsittely unionin tuomioistuimessa

21. Ennakkoratkaisupyyntö kirjattiin saapuneeksi unionin tuomioistuimeen 6.7.2023.

¹² Ennakkoratkaisupyyntö 7 kohta. Metsä Fibre tuo kirjallisissa huomautuksissaan (8 kohta) esille, että mahdollisuus näiden päästöoikeuksien täysimääräiseen disponointiin mahdollistaisi niiden myymisen ”ylijäämänä päästöoikeuksien kaupan järjestelmän ja logiikan mukaisesti”. Se lisää, ettei sillä ole tätä mahdollisuutta, koska Energiaviraston tekemän ”korjauksen mukaisia päästöoikeuksia ei tosiasiaassa ole olemassa ilman kirjausta [unionin] keskusrekisterissä”.

22. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet Metsä Fibre, Energiavirasto, Suomen hallitus ja Euroopan komissio. Ne kaikki osallistuivat 17.10.2024 pidettyyn istuntoon.

IV Asian tarkastelu

A Alustavat huomautukset

23. Käsiteltävä asia juontaa juurensa keskeisesti siitä, että tuomiossa Schaefer Kalk todettiin pätemättömäksi useampia asetuksen N:o 601/2012 säännöksiä, joita oli sovellettu aiempina vuosina Metsä Fibreen Äänekosken laitoksen toiminnanharjoittajana.

24. Kuten edellä on tuotu esille, Metsä Fibre oli palauttanut vuosina 2013–2017 päästöoikeuksia mitätöitäviksi enemmän kuin sen olisi pitänyt, ja määrän, joka sen olisi pitänyt palauttaa, katsotaan määräytyvän tuomiossa Schaefer Kalk todetun pätemättömyyden perusteella.

25. Kun Energiavirasto totesi tämän tosiseikan (joka ei johtunut yrityksestä, joka oli vain noudattanut asetusta N:o 601/2012, sellaisena kuin sitä sovellettiin ennen sen osittaista pätemättömäksi toteamista), se korjasi vuonna 2022 Äänekosken laitoksen hiilidioksidipäästöjä koskevia lukuja pienemmiksi. Uuden laskelman mukaan kyseisen laitoksen toiminnanharjoittaja Metsä Fibre oli palauttanut liian suuren määrän päästöoikeuksia unionin rekisteriin mitätöitäviksi.

26. Energiavirasto katsoi kuitenkin, että Metsä Fibren oli mahdotonta saada liikaa palauttamansa päästöoikeudet takaisin. Energiaviraston mukaan asetuksessa N:o 389/2013 aiheuttomasti tehdyn rekisteritapahtuman peruuttamiselle säädetty määräajat olivat kuluneet umpeen.

27. Energiaviraston mukaan Metsä Fibrellä on lähtökohtaisesti vain kaksi keinoa saada liikaa palauttamansa päästöoikeudet takaisin: joko päästöoikeuksien palauttamista koskeva (alkuperäinen) tapahtuma peruutetaan tai päästöoikeuksien ylijäämä hyödynnetään tulevaisuudessa.

28. Energiavirasto katsoo kuitenkin, ettei kumpikaan vaihtoehto ole mahdollinen:

- Ensimmäisen ratkaisun estää asetuksen N:o 389/2013 70 artikla, jossa säädetään ainoastaan tahattomasti tai virheellisesti toteutuneiden tapahtumien peruuttamisesta viiden työpäivän kuluessa. Saman asetuksen 40 artiklan mukaisesti tapahtumat ovat lopullisia ja peruuttamattomia.¹³
- Jälkimmäinen ratkaisu on käytännössä mahdoton, koska päästöoikeuksien ylijäämän hyödyntäminen veisi Äänekosken laitokselta sen nykyisillä vuotuisilla päästömäärillä

¹³ Ennakkoratkaisupyyntöön 20 kohdan mukaan Energiavirasto oli ollut yhteydessä komissioon, joka oli katsonut, ettei päästöoikeuksien palauttamisen peruuttamiselle ollut edellytyksiä, sillä asetuksen N:o 389/2013 70 artiklassa säädetty aikarajat olivat ylittyneet. Komissio, johon Energiavirasto oli ollut yhteydessä useita kertoja saadakseen selville komission näkemyksen sovellettavien säännösten tulkinnasta, on siis itse vahvistanut, ettei kyseinen ratkaisu ole mahdollinen.

6 000–7 000 vuotta.¹⁴ Asetuksessa N:o 389/2013 ei myöskään säädetä ylijäämäisen velvoitetilanteen siirtämisestä yhden laitoksen tililtä toisen laitoksen tilille.¹⁵

29. Tässä tilanteessa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa selvittää lyhyesti sanottuna, a) ovatko asetuksen N:o 389/2013 40 ja 70 artiklan säännökset pätemättömiä ja b), jos ne ovat päteviä, sovelletaanko niitä käsiteltävän asian taustalla olevassa tilanteessa, ja c) onko jotain muuta unionin oikeuden mahdollistamaa tapaa, jolla Metsä Fibre voidaan saattaa ”tilanteeseen, jossa se olisi, jos [tuomiossa Schaefer Kalk] pätemättömäksi katsottuja säännöksiä ei olisi ollut olemassa eikä yhtiö olisi siitä syystä palauttanut päästöoikeuksia liikaa”.

B Ensimmäinen ja toinen ennakkoratkaisukysymys

30. Ensimmäiseen ja toiseen ennakkoratkaisukysymykseen voidaan nähdäkseni vastata yhdessä. Molemmissa esitetään epäilyjä asetuksessa N:o 389/2013 säädettyjä määräaikoja koskevan järjestelmän *pätevyydestä* ja sen soveltamisesta käsiteltävään asiaan.

31. Käytännössä kaikki osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että asetuksessa N:o 389/2013 ei anneta mahdollisuutta siirtää Metsä Fibrelle, Äänekosken laitoksen tilille, päästöoikeuksia, jotka se oli palauttanut liikaa vuosina 2013–2017 ja jotka tästä syystä mitätöitiin tuolloin.¹⁶

32. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tällaisen mahdollisuuden puuttuminen estää tuomion Schaefer Kalk vaikutusten toteutumisen. Tämä seikka voisi muodostaa perusteen asetuksen N:o 389/2013 määräaikoja koskevien säännösten pätemättömyydelle siltä osin kuin kyseisissä säännöksissä ei anneta mahdollisuutta korjata mainitussa tuomiossa pätemättömiksi todettujen säännösten vaikutuksia.

33. Suomen hallitus on ehdottanut toisenlaista ratkaisua. Sen mukaan asetuksen N:o 389/2013 40 artiklan ei pitäisi olla esteenä Metsä Fibren vaatimuksen hyväksymiselle¹⁷ eli sille, että päästöoikeudet voidaan *palauttaa* yrityksen varallisuuteen sen laitoksen tilin kautta. Näin saavutettaisiin päästöoikeuksien kaupan järjestelmän tavoite (markkinatoimijoiden kannustaminen vähentämään päästöjään).

34. Tämä vaihtoehto ei ole nähdäkseni kuitenkaan mahdollinen. Asetuksen N:o 389/2013 40 ja 70 artiklasta ilmenee, että tapahtumista, joita ei ole peruutettu tietyin perustein tietyssä määräajassa, tulee peruuttamattomia. Kyseisiin perusteisiin ei sisälly nyt kyseessä oleva peruste (aiemmin sovellettujen, mutta sittemmin pätemättömäksi todettujen säännösten soveltaminen).

35. Tosiasiassa asetuksen N:o 389/2013 40 ja 70 artikla *ovat esteenä* riidanalaisten päästöoikeuksien *siirtämiselle takaisin*, millä tarkoitetaan (kyseisten päästöoikeuksien mitätöintiin johtaneen) alkuperäisen palautuksen peruuttamista ja korvaamista uudella sähköisellä merkinnällä¹⁸ unionin rekisterissä olevalle tilille.

¹⁴ Tämän lisäksi direktiivin 2003/87, sellaisena kuin se on muutettuna 10.5.2023 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2023/959 (EUVL 2023, L 130, s. 134), liitteessä I olevan 1 kohdan perusteella Äänekosken laitos jää päästöoikeuksien kaupan järjestelmän soveltamisalan ulkopuolelle 1.1.2026 alkaen.

¹⁵ Asetuksen N:o 389/2013 16 artiklan 2 kohdan mukaisesti päästöoikeustili vastaa yksittäistä laitosta. Äänekosken laitoksen tililtä palautetut liialliset päästöoikeudet voitaisiin palauttaa teoriassa samalle tilille, muttei Metsä Fibren toisen laitoksen tilille.

¹⁶ Istunnossa kävi ilmi, että komissio on aloittanut lainsäädäntömenettelyn, jotta Metsä Fibren tilanteen kaltaiset tilanteet olisi jatkossa mahdollista korjata. Jos tällainen lainsäädäntö lopulta toteutuu, sitä ei voida soveltaa nyt käsiteltävään asiaan, ellei sille anneta nimenomaisesti taannehtivaa vaikutusta.

¹⁷ Suomen hallituksen kirjallisten huomautusten 20 kohta.

¹⁸ Päästöoikeudet, jotka ovat korvattavissa, ovat olemassa ainoastaan sähköisellä alustalla rekisterimerkintöinä.

36. Unionin tuomioistuin on muistuttanut, että ”direktiivin 2003/87 yleinen rakenne perustuu – – päästöoikeuksien myöntämisestä, hallussapidosta, siirtämisestä ja mitätöimisestä pidettävään tarkkaan kirjanpitoon, jota koskevat puitteet on vahvistettu kyseisen direktiivin 19 artiklassa, ja edellyttää sitä, että komission erillisellä asetuksella otetaan käyttöön standardoitu rekisterijärjestelmä”.¹⁹

37. Asetuksella N:o 389/2013 otettiin käyttöön hyvin tiukka mitätöintijärjestelmä juuri ”tarkan tilinpidon” vuoksi sekä rekisteriin merkittyjen tapahtumien peruuttamiseen ja peruutuksesta järjestelmälle tai markkinoille aiheutuviin häiriöihin liittyvien riskien vähentämiseksi. Näin taattiin tapahtumien peruuttamattomuus (40 artikla) sillä varauksella, että tapahtumat voidaan peruuttaa tahattoman tai virheellisen käynnistämisen perusteella viiden päivän kuluessa (70 artikla).

38. Kuten komissio on korostanut, asetuksen N:o 389/2013 40 ja 70 artiklassa säädetyt tarkat rajat ovat olennaisen tärkeitä, jotta komissio voi tietää, kuinka monta päästöoikeutta järjestelmässä on, ja täyttää direktiivin 2003/87 mukaiset velvoitteensa ja jotta voidaan taata Kioton pöytäkirjan mukaisen unionin raportoinnin oikeellisuus.²⁰

39. Tähän tiukkaan oikeudelliseen järjestelmään, jossa tapahtumista tulee peruuttamattomia lyhyen määräajan kuluttua niiden unionin rekisteriin kirjaamisesta, ei liity nähdäkseni minkäänlaista epäkohtaa, jonka perusteella se olisi pätemätön.

40. Kysymystä ei pidä mielestäni ratkaista komission ehdottamalla tavalla eli katsomalla, ettei nyt kyseessä oleva erityinen yksittäistapaus, joka tuskin tulee toistumaan, ole riittävä peruste sovellettujen säännösten pätemättömäksi toteamiselle. Komission näkemyksen mukaan tällaista poikkeustapausta ei voida käyttää asetuksen N:o 389/2013 40 ja 70 artiklan pätemättömäksi toteamisen perusteena.

41. Olen komission kanssa luonnollisesti samaa mieltä siitä, että näiden kahden artiklan pätemättömäksi toteamisella erga omnes voisi olla kielteinen vaikutus markkinoiden toimintaan ja erityisesti Kioton pöytäkirjan toisen velvoitekauden (2013–2020), jota koskevan unionin raportoinnin määräaika oli 24.10.2023, mukaiseen raportointiin.²¹

42. On kuitenkin selvitettävä, voisivatko asetuksen N:o 389/2013 40 ja 70 artikla itsessään loukata myös omaisuudensuojaa, johon ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa perusoikeuskirjan 17 artiklaan vedotessaan, estämällä tuomiossa Schaefer Kalk pätemättömiksi todettujen säännösten aiheuttamien vaikutusten korjaamisen.

¹⁹ Tuomio 17.10.2013, Billerud Karlsborg ja Billerud Skärblacka (C-203/12, EU:C:2013:664, 27 kohta). Olen puolestani todennut ratkaisuehdotukseni ArcelorMittal (C-321/15, EU:C:2016:516) 65 kohdassa, että ”huoli lukujen ja päästöoikeuksiin liittyvien olosuhteiden *oikeellisuudesta* selittyy unionin pyrkimyksellä tehostaa markkinoiden toimintaa ja välttää vääristymät, joita voisi aiheutua päästöoikeuksien pätevyyyteen liittyvästä epävarmuudesta, kun otetaan huomioon niiden asema kyseisten markkinoiden maksuvälineenä – –”.

²⁰ Komission kirjallisten huomautusten 29 ja 30 kohta.

²¹ Komission kirjallisten huomautusten 33 kohta.

43. Tällainen ratkaisu edellyttäisi sen dialektista hyväksymistä, että maksutta jaettuihin päästöoikeuksiin on olemassa varsinainen *omistusoikeus*²² jälkimarkkinakelpoisten rahoitusvarojen ominaisuudessa. Tällaisesta oletuksesta käsin toisenlainen ratkaisu kuin kyseisten päästöoikeuksien siirtäminen takaisin (sähköisinä merkintöinä) laitoksen tilille olisi perusoikeuskirjan 17 artiklan mukainen, jos päästöoikeuksien haltija saisi asianmukaisen korvauksen aiheutuneen vahingon hyvittämiseksi. Palaan tähän seikkaan jäljempänä.

44. Mielestäni asetuksen N:o 389/2013 40 ja 70 artikla eivät estä tuomiossa Schaefer Kalk todetusta pätemättömyydestä aiheutuvien oikeusvaikutusten toteutumista.

45. On johdonmukaista olettaa, että nyt tarkasteltavaa yksittäistapausta lukuun ottamatta tuomion Schaefer Kalk soveltaminen on johtanut – silloin kun mahdollista – sellaisten päästöoikeuksien tarkistamiseen, jotka on aikoinaan laskettu sittemmin kumottujen säännösten perusteella. Jos näin on, asetus N:o 389/2013 ei ole estänyt korjaamasta vaikutuksia, joista on aiheutunut haittaa niille, jotka ovat palauttaneet asianomaisten päästöoikeudet sittemmin kumottujen säännösten noudattamiseksi.

46. Voidaan niin ikään olettaa, ettei korjaamista ole toteutettu pätemättömiksi todettujen säännösten mukaisesti laskettujen päästöoikeuksien palautukset peruuttamalla.²³ Pikemmin on toteutettu toisenlaisia toimenpiteitä, kuten ylijäämän siirtäminen asianomaisten laitosten tileille hyödynnettäväksi tulevaisuudessa.²⁴

47. Katson, ettei tällainen korjaamistapa ole ristiriidassa direktiivillä 2003/87, Kioton pöytäkirjalla ja päätöksellä N:o 406/2009 käyttöön otetun unionin päästöoikeuksien kaupan järjestelmän luonteen ja toiminnan kanssa. Yksi kyseisen järjestelmän keskeisistä osista on – kuten olen jo tuonut esille – rekisteröintimekanismi, jolla taataan tarkka tilinpito tapahtumista.

48. Asetus N:o 389/2013 ei siis ole esteenä tuomion Schaefer Kalk asianmukaiselle täytäntöönpanolle yleisesti. On mahdollista käyttää *aineellisesti vastaavaa ratkaisua* kuin liikaa palautettujen päästöoikeuksien määrän siirtäminen takaisin laitokselle.

49. Tällaisten oikeuksien siirtäminen takaisin asianomaisten laitosten tileille hyödynnettäväksi tulevaisuudessa takaa silloin, kun se on toteutettavissa, ettei laitosten toiminnanharjoittajille aiheudu minkäänlaista vahinkoa päästöoikeuksien kaupan markkinoilla.

²² Viittaan ratkaisuehdotukseni ArcelorMittal (C-321/15, EU:C:2016:516) 2, 5, 80, 85 ja 94–98 kohtaan. Tarkastelin noissa kohdissa, voidaanko päästöoikeuksia pitää unionin oikeuden näkökulmasta esineinä vai pikemmin hallinnollisina lupina. Totesin ratkaisuehdotuksen alaviitteessä 11, että kansallisten ratkaisujen erilaisuus päästöoikeuksien oikeudellisesta luonnehinnassa liittyy siihen, että päästöoikeuksista on käytetty hyvin erilaisia nimityksiä direktiivin 2003/87 eri kieliversioissa. Esimerkiksi espanjan- ja hollanninkielisissä versioissa käytetään ilmaisuja "derechos de emisión" ja "emissierecht", mutta italian- ja ranskankielisissä versioissa käytetään ilmaisuja "quota di emissione" ja "quota", kun taas englanninkieliseen versioon on valittu ilmaisu "allowance", saksankieliseen ilmaisu "Zertifikat" ja portugalinkieliseen ilmaisu "licença de emissão". Kyseisessä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien tiedusteli päästöoikeuksien oikeudellisesta luonnehtimisesta *esineiksi*, jotka voivat olla mahdollisen pakkolunastuksen kohteena.

²³ Kun komissiolta tiedusteltiin tästä istunnossa, se vakuutti, ettei sen tiedossa ole tapauksia, joissa tapahtumia olisi peruutettu tuomion Schaefer Kalk jälkeen.

²⁴ Kuten komissio toteaa (kirjallisten huomautusten alaviite 12), säännösten toteaminen pätemättömäksi tuomiossa Schaefer Kalk on johtanut Suomessa siihen, että päästöoikeuksia on jouduttu palauttamaan takaisin seitsemän laitoksen hyväksi. Komissio lisää, että "Energiavirasto on korjannut kuuden laitoksen päästömäärät, joista viiden laitoksen osalta päästömäärä on hyödynnettävissä kokonaan laitoksen päästöjä vastaaviin päästöoikeuksien palautuksiin, kun taas yhden laitoksen osalta hyödyntämättä jää nykyisellään vajaa viidennes korjatusta päästömäärästä". Myös Metsä Fibre viittaa näihin laitoksiin tuodakseen esille erilaisen kohtelunsa.

50. On vielä selvitettävä, mitä tapahtuu silloin, kun takaisin siirtäminen ei ole toteutettavissa laitokseen liittyvien erityisten olosuhteiden vuoksi.²⁵ Tästä nyt käsiteltävässä asiassa on varsinaisesti kyse. Kuten olen jo todennut, katson, että asianomaisella yrityksellä on käytettävissään keinoja, joilla se voi saada asianmukaisen korvauksen sille aiheutuneen vahingon hyvittämiseksi.

51. Yhteenvetona totean, etten näe mitään syytä ehdottaa, että asetuksen N:o 389/2013 40 ja 70 artikla olisi todettava pätemättömiksi, joten niitä on sovellettava käsiteltävässä asiassa.

C Kolmas ennakkoratkaisukysymys

52. Kahteen ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen annettavien vastausten johdosta on selvitettävä, onko ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tiedustelemaa ”muuta tapaa” Metsä Fibren vaatimusten täyttämiseksi.

53. Metsä Fibren vuosilta 2013–2017 ilmoittamia päästöjä koskeva (Energiaviraston esittämä) peruutuspyyntö saapui komissioon 12.2.2021. Tuomion Schaefer Kalk julkaisemisesta oli siis kulunut yli neljä vuotta.²⁶

54. Tässä tilanteessa olen tuonut jo esille seuraavaa:

- Rekisteriä ei voitu korjata taannehtivasti, koska se olisi voinut vaikuttaa kielteisesti tarkkaan tilinpitoon perustuvien markkinoiden toimintaan.
- Myöskään edellä mainitsemani *aineellisesti vastaava ratkaisu* ei ollut toteutettavissa Äänekosken laitoksen erityistilanteessa,²⁷ joka on poikkeuksellinen.

55. Asetuksen N:o 389/2013 40 ja 70 artiklan tarkastelussa on kuitenkin otettava huomioon yleisesti sovellettavan ja siten lähtökohtaisesti myös yksittäistapaukset kattavan tuomion Schaefer Kalk seuraukset.

56. Nyt tarkasteltavassa yksittäistapauksessa esitetty vaatimus liittyy siis vilpittömässä mielessä toimineen henkilön, joka on luottanut unionin tuomioistuimen myöhemmin pätemättömiksi toteamien säännösten pätevyyteen, omaisuudensuojan (väitettyyn) loukkaamiseen.²⁸

57. Käytännössä kaikki osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että asetuksen N:o 389/2013 70 artiklassa tarkoitetut peruuttamisperusteet koskevat vain tapahtumien tahatonta tai virheellistä käynnistämistä ja että näihin perusteisiin on vedottava tietyissä määrääajoissa eikä niitä voida jättää avoimiksi määräämättömäksi ajaksi.

²⁵ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 28 kohta ja alaviitteet 13–15. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksensä muotoilussa, ettei Metsä Fibre ”voi hyödyntää positiivista veloitetilannetta kuvaavaa lukua Äänekosken laitoksen nykyisen vähäpäästöisyyden vuoksi”.

²⁶ Komission kirjallisten huomautusten 25 kohta.

²⁷ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 48 kohta.

²⁸ Metsä Fibre vetoaa lisäksi yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen (suhteessa niiden laitosten toiminnanharjoittajiin, joille on siirretty takaisin aikanaan aiheuttomasti palautetut päästöoikeudet) sekä päästöoikeuksien kauppaa koskevan säännösten tavoitteiden huomioimatta jättämiseen.

58. Energiavirasto on kiinnittänyt kuitenkin huomiota asetuksen

N:o 389/2013 40 artiklan 3 kohdan kolmannen alakohdan mahdollisuuksiin. Kyseisen säännöksen mukaisesti

- tilinomistaja voi käyttää ”unionin rekisterissä lopulliseksi tulleen tapahtuman osalta kaikkia lakiin perustuvia oikeuksiaan tai [esittää] lakiin perustuvia vaateita jonkin tapahtuman seurauksena, mukaan luettuina takaisinsaaminen, palauttaminen tai vahingonkorvaukset, esimerkiksi silloin, kun on kyse petoksesta tai teknisestä virheestä – –”
- mahdollisten oikeuksien käyttämisen tai vaateiden esittämisen ehdottomana edellytyksenä on, että ”tämä ei johda tapahtuman mitätöimiseen, peruuttamiseen tai purkamiseen unionin rekisterissä”.

59. Äänekosken laitoksen poikkeuksellinen tilanne on nähdäkseni korjattavissa kyseiseen säännökseen tukeutuen, sillä säännöksen perusteella voidaan sekä täyttää tilinomistajan edun mukaiset vaateet että säilyttää unionin rekisterin asianmukainen toiminta.

60. Unionin rekisterin osalta siinä taataan, ettei riidanalaista tapahtumaa voida mitätöidä, peruuttaa tai purkaa, mikä sulkee pois kaikenlaiset markkinoiden toimintaan kohdistuvat häiriöt.

61. Asianomaisen tilin omistaja voi puolestaan vedota oikeuteensa saada korvaus vahingosta, joka on aiheutunut jälkikäteen liian suureksi osoittautuneesta tapahtumasta, jota ei voida kuitenkaan enää peruuttaa, koska siitä on tullut peruuttamaton ja lopullinen.

62. Asetuksen N:o 389/2013 40 artiklan 3 kohdan kolmas alakohta on riittävän väljä, jotta se käsittää Energiaviraston ehdottaman ratkaisun. Petos ja tekninen virhe mainitaan säännöksessä esimerkkeinä – ei tyhjentävästi – niistä perusteista, joiden nojalla voidaan käyttää oikeuksia tai esittää vaateita ja joihin kuuluu myös oikeus saada vahingonkorvaus.

63. Energiaviraston huomautusten mukaisesti asetuksen N:o 389/2013 40 artiklan 3 kohdan kolmas alakohta ei rajoitu ainoastaan kansallisiin oikeussuojakeinoihin (jotka ovat kuitenkin ainoita, jotka mainitaan kyseisen artiklan 3 kohdan ensimmäisessä ja toisessa alakohdassa), vaan siinä viitataan yleisemmin lakiin perustuviin oikeuksiin ja vaateisiin, joihin tilinomistaja tai kolmas osapuoli voisi vedota.²⁹

64. Kokonaisuutena tarkastellen asetuksen N:o 389/2013 säännökset antavat siis mahdollisuuden korjata vaikutukset, jotka ovat aiheutuneet niiden säännösten aiheuttomasta soveltamisesta, jotka unionin tuomioistuin totesi pätemättömiksi tuomiossa Schaefer Kalk. Joissakin tapauksissa korjaaminen toteutuu hyödyntämällä liikaa palautetut määrät tulevina vuosina. Joissakin tapauksissa – kuten nyt kyseessä olevan laitoksen tapauksessa – se toteutuu korvaamalla aiheutuneet taloudelliset vahingot.

65. Lopuksi on todettava, etteivät asetuksen N:o 389/2013 säännökset johda nyt käsiteltävän asian kaltaisessa tilanteessa väistämättä siihen, että asiaan liittyvistä taloudellisista oikeuksista ja intresseistä on luovuttava päästöoikeuksien markkinoiden yhteydessä.

²⁹ Energiaviraston kirjallisten huomautusten 33 kohta.

66. Etenkin jos päädytään tässä ehdotettuun ratkaisuun, ei Metsä Fibren (mahdollista) omistusoikeutta sille jaettuihin ja sen liikaa palauttamiin päästöoikeuksiin loukattaisi. Sitä ei myöskään kohdeltaisi eri tavalla suhteessa muiden laitosten toiminnanharjoittajiin. Ehdotettu ratkaisu ei vaikuta myöskään markkinoiden eheyteen ja moitteettomaan toimintaan.

V Ratkaisuehdotus

67. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Helsingin hallinto-oikeudelle seuraavasti:

- 1) Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämien kysymysten tarkastelussa ei ole ilmennyt seikkoja, jotka voisivat vaikuttaa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/87/EY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston päätösten N:o 280/2004/EY ja N:o 406/2009/EY mukaisen unionin rekisterin perustamisesta ja komission asetusten (EU) N:o 920/2010 ja (EU) N:o 1193/2011 kumoamisesta 2.5.2013 annetun komission asetuksen (EU) N:o 389/2013 40 ja 70 artiklan pätevyYTEEN.

Asetuksen N:o 389/2013 40 ja 70 artikla eivät estä korjaamasta unionin tuomioistuimen 19.1.2017 antamassaan tuomiossa Schaefer Kalk (C-460/15, EU:C:2017:29) pätemättömiksi toteamien säännösten soveltamisen vaikutuksia.

- 2) Jos liikaa palautettuja kasvihuonekaasujen päästöoikeuksia ei voida palauttaa takaisin tehokkaalla tavalla, kyseisen laitoksen toiminnanharjoittaja voi käyttää asetuksen N:o 389/2013 40 artiklan 3 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitettuja oikeuksia tai esittää siinä tarkoitettuja vaateita, mukaan lukien oikeus saada korvaus aiheutuneesta vahingosta.